

Když oběti jsou vinny

Pokud si položíme obecné otázky, zda se nám zdá morální a správné bagatelizovat, ponižovat, odsuzovat či jinak zpochybňovat oběti trestných činů, násilí, válek, diskriminace či asociálních strukturálních procesů, pak si většina z nás odpoví, že nikoliv. Takové jednání je prostě odsouzeníhodné a nepatří do civilizované společnosti. Při bližším pozorování však zjistíme, že v této „civilizované společnosti“ to není nic zas tak neobvyklého.

Obviňování obětí, pro něž milovníci cizích slov používají anglický výraz *blaming the victim*, není žádnou novinkou. Svým způsobem se s ním můžeme setkat všude, i když v progresivnějších společnostech je považováno za projev toho nejhlupejšího buranství. To však omezenec všeho druhu nemůže nijak odradit a mávnou nad tím rukou s poznámkou, že se přece nenechají omezovat nějakou politickou korektností. Není překvapením, že obviňování obětí patří především do rétorické výbavy různých populistů, xenofobů, sexistů, lidí trpících různými mindráky nebo naopak pocity nadřazenosti (což se nevylučuje, ale naopak jde ruku v ruce) apod.

Příkladů najdeme bezpočet. Asi nejčastějším je ten týkající se znásilnění a jiného sexuálního násilí a obtěžování. Vychází ze sexistických předpokladů, které tvrdí, že žena si za takové jednání může svým způsobem sama. Určitě byla oblečená moc vyzývavě, nebo se tak chovala. Nemá potmě co dělat venku. Nemá sama bez mužského doprovodu cestovat do zahraničí. Kdyby se držela v kuchyni, určitě by se jí nic nestalo.

Nejenže je takový extrémně traumatizující zážitek bagatelizován, navíc je na ženu pohlíženo jako na nesvéprávnou věc, která by se neměla vymykat jakési patriarchální představě o její roli, či dokonce provokatérku, která útok sama podnítila. Takové zjednodušené vidění světa pak lehce zastíní fakt, že velkou část sexuálního násilí páchají lidé, které oběť zná, často přímo v rámci rodiny. Jedinou výjimkou je, pokud by se násilí dopustil člověk s jinou barvou pleti či imigrant. Xenofobní strašení „napadáním našich žen“ pokračuje v sexistickém chápání ženy jako věci, kterou by mohl vzít někdo cizí.

Podobně zvrhle se dělají viníci z těch nejchudších. Po poslední ekonomické krizi, kterou způsobily banky a finanční spekulanti, došlo k několika věcem. Banky byly z veřejných peněz odškodněny, největší miliardáři znásobili své zisky a pro plebs se zavedla úsporná opatření a škrty. Obětem krize bylo řečeno, že si žily nad poměry a teď za to musí prostě nést odpovědnost. Jen si stačí vzpomenout, jakou kampaň tady svého času vedli pravičáci proti „líným Řekům“, tedy obyčejným pracujícím, na něž dolehla krize nejdrtivěji, zatímco tamní a mezinárodní elity přepočítávaly svůj profit. Často jde navíc sociální diskriminace ruku v ruce s diskriminací rasovou. Její oběti jsou ale paradoxně a zcestně obviňovány z parazitování na sociálním systému. A podobně jsou prchající oběti válek, včetně rodin s malými dětmi, označovány za „invazní armádu“ a tím dehumanizovány, aby se jim nemusela podat pomocná ruka, jak to vyžadují nejen mezinárodní úmluvy, ale především obyčejné lidství.

Příkladné *blaming the victim* pak předvedla starostka Prahy 3 Hujová při svém ideologicko-byrokratickém tažení proti autonomnímu sociálnímu centru Klinika, které na Žižkově bez jakýchkoliv dotací a grantů přináší téměř každý den bohatý osvětový a kulturní program. Po útoku neonacistických chuligánů na budovu Kliniky se rozhodla pokračovat v jejich díle jinými prostředky. Za důvod útoku označila právě Kliniky, jejíž likvidace by podle starostčinych myšlenkových pochodů zajistila na Žižkově klid. Ve své zaslepenosti došla nakonec tak daleko, že podala trestní oznámení na každého, kdo Kliniky podporuje, jelikož tím schvaluje trestný čin. Zapomněla si ale zjistit, že protisquaterský paragraf do právní klasifikace takové „podpory“ nespadá.

Je třeba mít na paměti, že oběti sexuálního a domácího násilí, bezdomovectví, pracující chudoby, nezaměstnanosti, ozbrojených konfliktů, likvidace sociálního zabezpečení, xenofobní nenávisti, fašistických útoků atd. jsou oběti a rozhodně se jimi nestaly ze své vůle. Obviňování obětí je projevem zbabělosti, zbednělosti, sobectví a pokrytectví. A přitom stačí jen projevit trochu empatie a solidarity.